



LAPIN LIITTO



POHJOIS-
POHJANMAA
COUNCIL OF OULU REGION



KESKI-POHJANMAAN LIITTO
MELLERSTA ÖSTERBOTTENS FÖRBUND



Pohjois-Savon liitto



POHJOIS-KARJALA
Maakuntaliitto



Etelä-Savon
maakuntaliitto

Yhdessä kohti kestäväää Eurooppaa



Itä- & Pohjois-
SUOMI

**Meidät tunnetaan osaavina ja luotettavina toimijoina,
joiden sydäntä lähellä ovat puhtaat ratkaisut ja kestävät palvelut.**

Digitalisaation kautta olemme läsnä kaikkialla.

Itä- ja Pohjois-Suomi on suurin osa Suomea.



Suurin osa Suomea

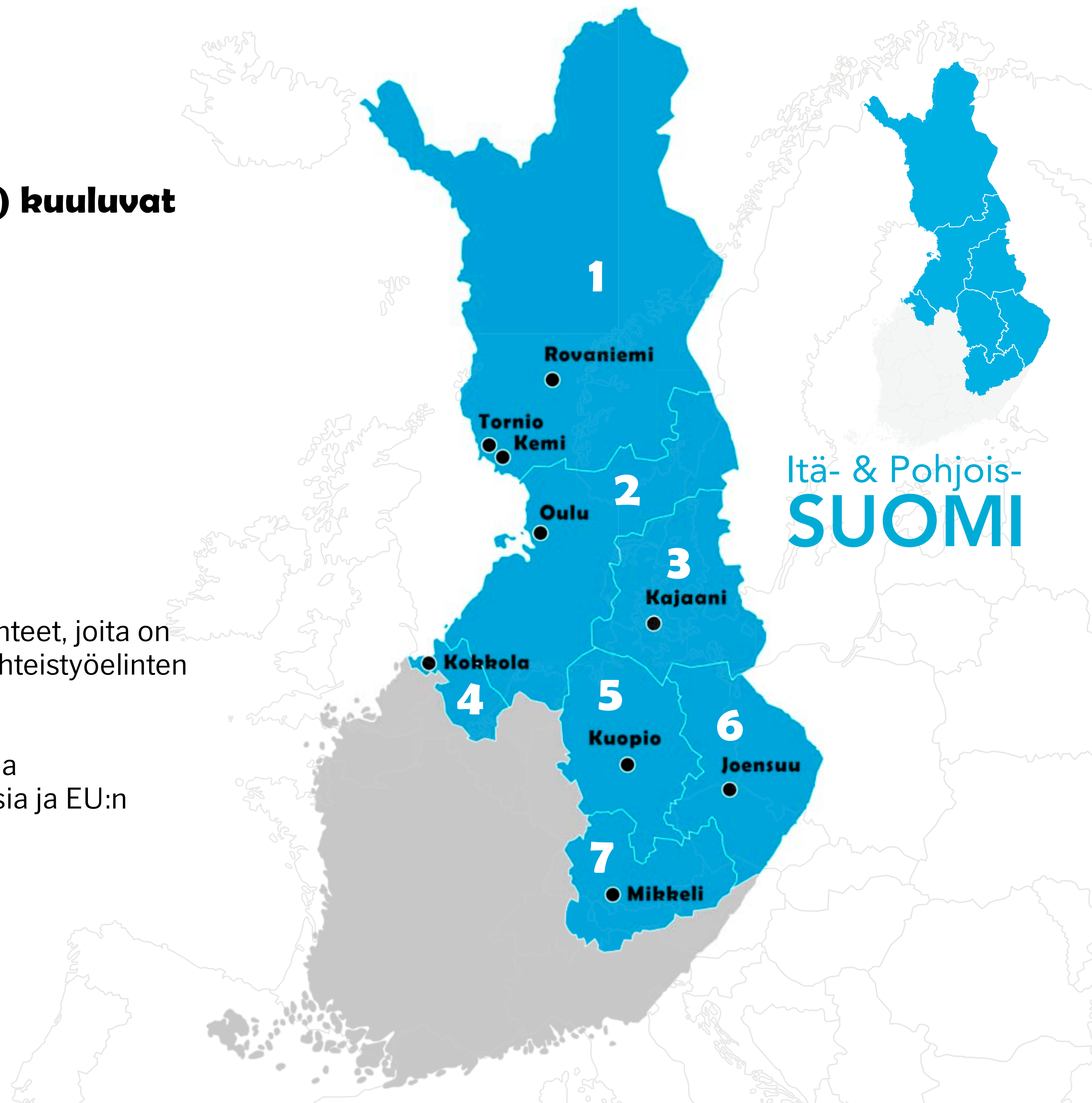
Itä- ja Pohjois-Suomen suuralueeseen (NUTS 2) kuuluvat

1. Lappi
2. Pohjois-Pohjanmaa
3. Kainuu
4. Keski-Pohjanmaa
5. Pohjois-Savo
6. Pohjois-Karjala
7. Etelä-Savo

Itä- ja Pohjois-Suomen maakunnilla on vahvat yhteistyöperinteet, joita on rakennettu Brysselissä toimivan yhteisen EU-toimiston, IP-yhteistyöelinten sekä yhteisesti toteutettujen EU-hankkeiden kautta.

Tässä Itä- ja Pohjois-Suomen maakunnan liittojen laatimassa dokumentissa avataan alueen nykytilannetta, mahdollisuuksia ja EU:n alue- ja rakennepolitiikan rahoituksen merkitystä alueelle.

Dokumentti on julkaistu maaliskuussa 2025.



Asukasluku ja väestötiheys

1,27 miljoonaa
asukasta

23 % Suomen
väestöstä

5,4 asukasta/km²

36 123 €
BKT/asukas

43 049 € koko maa

Lähde: Tilastokeskus

Metsäpinta-ala

66 % **98 %**

Suomen
metsäpinta-
alasta

Suomen
luomukeruu-
alueista

Suomessa yhteensä 4,6 miljoonaa
hehtaaria luomukeruualuemetsää

Pinta-ala
235 450 km²*

60,2 %

Suomen
kokonaispinta-alasta

80 % Suomen Venäjä-maarajasta

10 014 €

Tavaroiden
ulkomaankauppa/asukas
12 420 € koko maa

Lähde: Tulli ja Tilastokeskus 2021

Energia

66,5 % **70,1 %** **59,6 %**

Suomen
uusiutuvan
energian
tuotannosta

Suomen
vesivoiman
tuotannosta

Suomen
tuulivoiman
tuotannosta

Maapinta-ala

203 523 km²*

Vesistöjen ala

32 927 km²

(14 % maa-alasta)

*Lähde: Maanmittauslaitos 2023

6 metallimalmikaivosta

13 teollisuusmineraalikaivosta

Matkailu

40 % **44,9 %**

Suomen
matkailijamäärästä

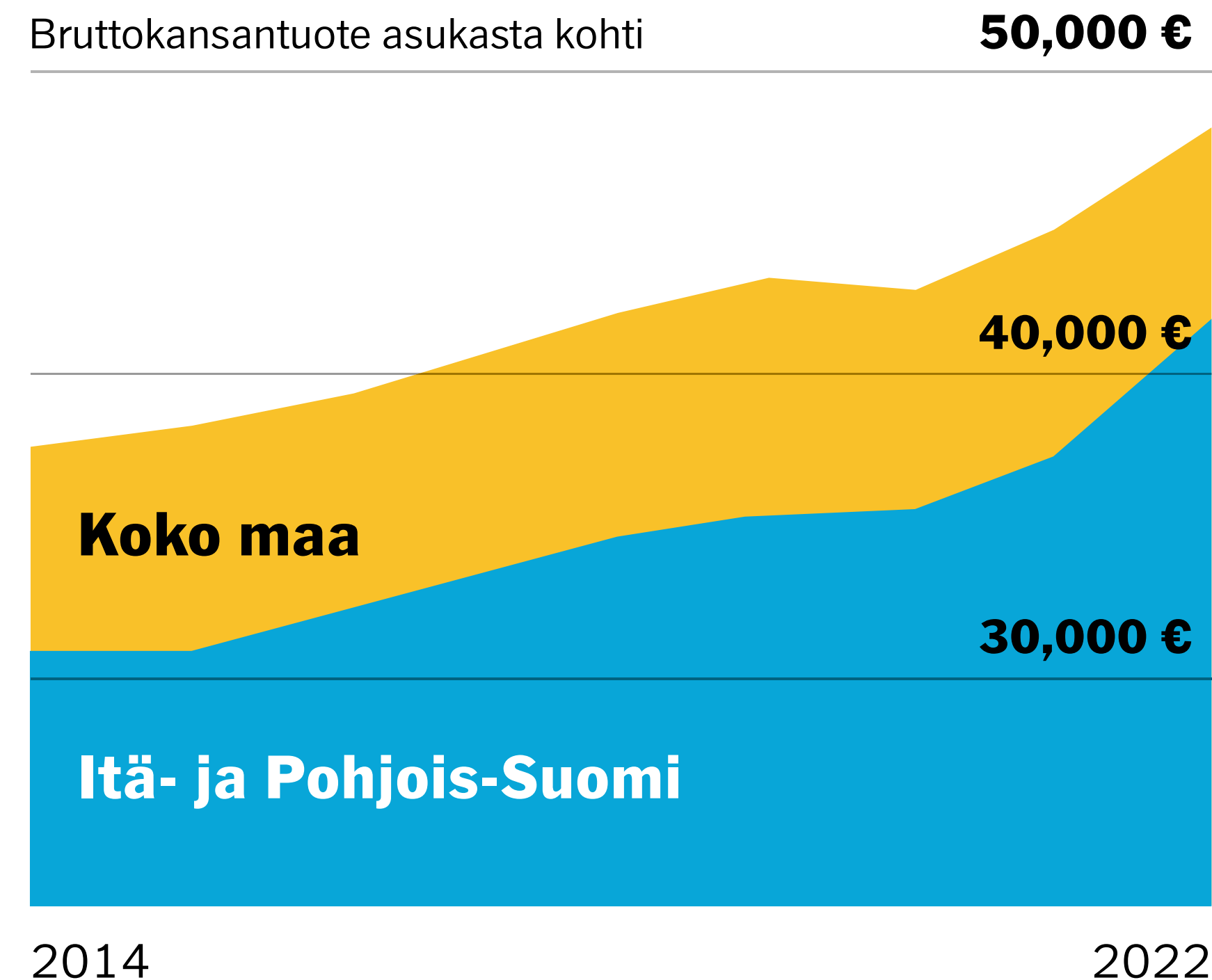
Sustainable Travel
Finland -kohteista

Lähde: Visit Finland

**Suomen
EU-liittymissopimuksessa on
tunnistettu Itä- ja Pohjois-
Suomen erityisolosuhteet.
Harva asutus, pitkät
etäisyydet ja kylmä ilmasto
aiheuttavat pysyvän
kilpailukykyhaitan.**

Itä- ja Pohjois-Suomi tarvitsee edelleen

EU:n alue- ja rakennepolitiikan tukea



EU-rahoituksen ansiosta Itä- ja Pohjois-Suomessa on tapahtunut paljon myönteistä kehitystä (BKT, osaaminen, yritystoiminta). Tästä huolimatta suuralue pärjää edelleen monella mittarilla koko maan keskiarvoa heikommin, ja toisaalta myös alueen sisäiset erot ovat huomattavia. Talouden globaali muutos mm. puhdas energiasiirtymä ja luonnonvarojen kysyntä sekä geopoliittinen tilanne vaikuttavat alueen kehitykseen ja tilannekuvaan. Muutos tarkoittaa pohjoisten alueiden merkityksen kasvua huoltovarmuuden näkökulmasta. Itärajan tilanne puolestaan vaikuttaa kielteisesti koko Itä- ja Pohjois-Suomeen.

Itä- ja Pohjois-Suomen maakunnat ovat hyödyntäneet EU:n alue- ja rakennepolitiikan rahoitusta määrätietoisesti ja tuloksellisesti. Alueen bruttokansantuote on noussut kohti muun Suomen tasoa. BKT:n keskimääräinen vuosimuutos on ollut vuosien 2014–2022 aikana korkeampi kuin koko maassa keskimäärin (IP-alue 3,1 %, koko maa 2,5 %). Koko alueen elinvoima ja kilpailukyky ovat vahvistuneet.

Itä- ja Pohjois-Suomen bruttokansantuote asukasta kohti on kuitenkin edelleen selkeästi koko maan vastaavaa lukua pienempi.

Vaikka kehitys on ollut myönteistä, alueella on yhä rakenteellisia haasteita – harva asutus, pitkät etäisyydet ja puutteelliset yhteydet markkinoille. Jotta saavutetut edistysaskeleet voidaan turvata ja alueen kehitys jatkuu vahvana, Itä- ja Pohjois-Suomi tarvitsee edelleen EU:n alue- ja rakennepolitiikan tukea.

EU:n rakennerahastotoiminta (EAKR + ESR)

Itä- ja Pohjois-Suomessa 2014–2020



EU-rahoitus on houkutellut alueelle yksityistä rahoitusta

1 091 M€

(koko maassa 1,6 miljardia euroa)

Euroopan aluekehitysrahasto (EAKR) • Euroopan sosiaalirahasto (ESR)

1 336 M€

EU:n ja valtion rahoitusta

6 213

kehittämisen- ja investointihanketta

304

uutta yritystä

8 783

työpaikkaa

Ohjelmakauden painotukset näkyvät positiivisina ympäristövaikutuksina ja aluetalouden kestävyyspohjan vahvistumisena.

Uuden tiedon ja osaamisen tuottaminen ja hyödyntäminen



429 M€

pk-yritysten kilpailukyky



426 M€

työllisyys ja työvoiman liikkuvuus



174 M€

koulutus, ammattitaito ja elinikäinen oppiminen



128 M€

REACT EU



108 M€

sosiaalinen osallisuus ja köyhyyden torjunta



71 M€

yhteensä 1 336 M€

Itä- ja Pohjois-Suomen innovaatiolaaksossa on edelläkävijyyttä

Älykäs erikoistuminen on EU:n innovaatio-politiikkaa (RIS3), jossa alueet omaehtoisesti tunnistavat ja valitsevat omat vahvuutensa ja hyödyntävät vahvuuksiaan alueensa kehittämisessä. Erikoistuminen tarkoittaa keskittymistä kilpailukykyisiin vahvuuksiin ja realistisiin kasvumahdollisuuksiin.

Itä- ja Pohjois-Suomen yhteinen älykkään erikoistumisen strategia (ÄES) julkaistiin vuonna 2023. Euroopan komissio on nostanut strategian esille hyvänä käytäntönä.

Strategian painopisteitä ovat

- **puhtaat ratkaisut**
- **digitalisaation hyödyntäminen**
- **kestävä palvelutuotanto**

Kesäkuussa 2024 Euroopan komissio myönsi Itä- ja Pohjois-Suomelle alueellisen innovaatiolaakson (Regional Innovation Valleys, RIV) statuksen.



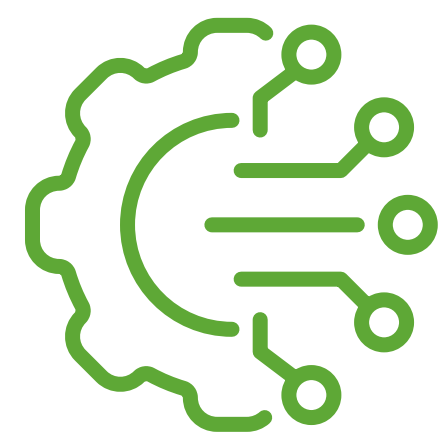
Älykkään erikoistumisen vaikuttavuus

Yhteistyö korkeakoulujen, tutkimuslaitosten ja yritysten kesken on vahvistanut Itä- ja Pohjois-Suomen kilpailuetua ja asemaa innovaatiokeskittymänä. Pitkäjänteinen panostus huippututkimukseen, teknologiseen murrokseen ja kumppanuuksiin on luonut kestäväää kasvua ja vauhdittanut uusien ratkaisujen kehittämistä niin teollisuudessa kuin palvelusektorilla.



Vihreä siirtymä ja kestävät ratkaisut

- + elinkeinoelämän ja teollisuuden uusiutuminen
- + energiamurros ja vähähiilisyys
- + puhtaan energiasiirtymän uudet ratkaisut



Pk- ja mikroyritysten menestyminen

- + osaamisen kehittäminen
- + digitalisaatio
- + kansainvälistyminen



Valmistavan teollisuuden kilpailukyky

- + innovaatiokyvyn vahvistaminen
- + teknologiaosaamisen siirto
- + rajat ylittävät arvoketjut
- + yksityisen rahoituksen kanavoituminen

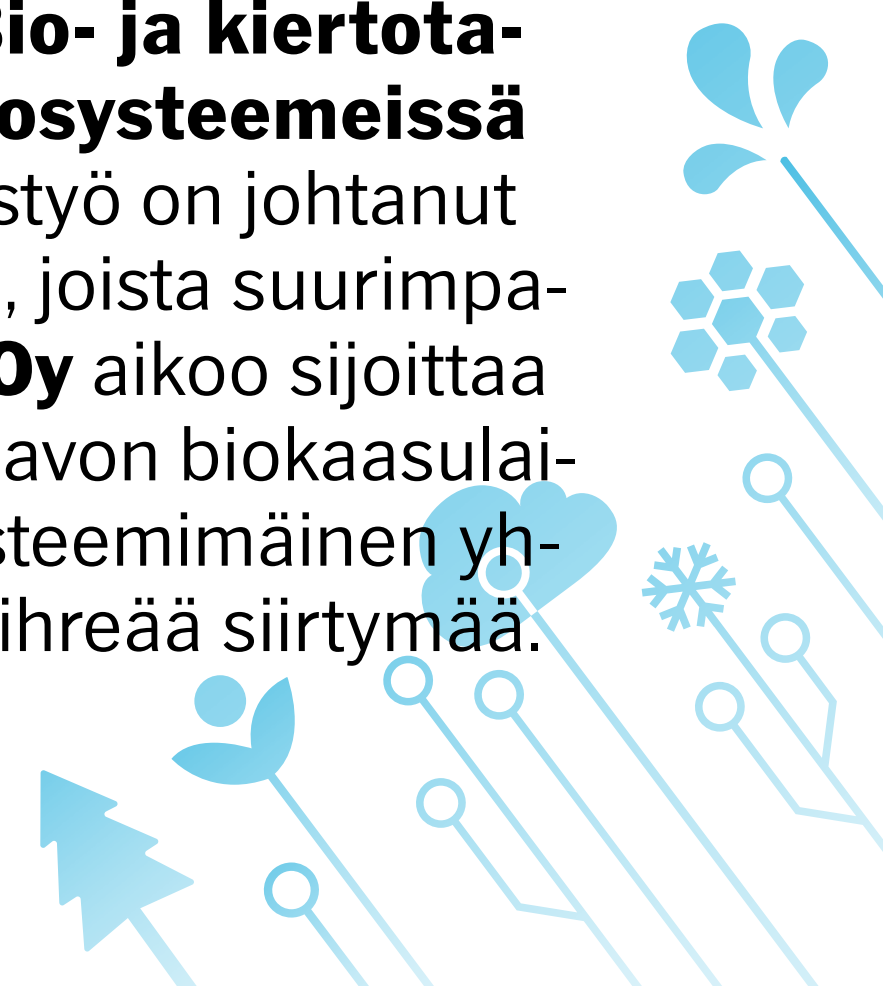
Pohjois-Pohjanmaalla

kerrannaisvaikutuksiltaan merkittävin EAKR-investointi on **5G-testiverkkotutkimusympäristö**, jossa Oulun yliopistolle rakennettiin matkaviestinverkko käyttäen viimeisintä saatavilla olevaa mobiiliverkkoteknologiaa. Verkon avulla pystytään tarjoamaan ympäröivälle teollisuudelle viimeisintä teknologista kehitystä edustava modulaarinen ympäristö, jossa on mahdollista validoida uusia teknologisia keksintöjä ja tuotteita sekä kokeilla uusia palvelumalleja ja toteuttaa kokonaisia palvelupilotteja. Testiverkko itsessään on uudentyyppisen palvelumallin prototyyppi eli ns. mikro-operaattori, joka oli osaltaan auttamassa Oulun yliopistoa saavuttamaan Suomen Akatemian myöntämän Lippulaivaohjelmarahoituksen, jossa vietiin 5G-standardia kaupallistamisvaiheeseen. Testiverkkoinvestointi on mahdollistanut merkittävän tutkimus- ja kehittämistoiminnan, joita on tukenut Business Finland 20 M€:lla ja Euroopan komissio 16 M€:lla. Yrityksiä kehittämissyhteistyössä 150 kpl. Yksityispanos on noin 5 M€.



Pohjois-Savossa

on rahoitettu useita ekosysteemeihin ja klustereihin liittyviä kehittämis- ja investointihankkeita, jotka vauhdittavat innovaatio-toimintaa. Tutkimus-, kehitys- ja innovaatioympäristöt on organisoitu toimialakohtaisiksi klustereiksi, joissa yritykset, tutkimuslaitokset ja muut toimijat tekevät tiivistä yhteistyötä. Klusteripanostukset ovat synnyttäneet uutta liiketoimintaa ja vahvistaneet alueen kilpailukykyä. Esimerkiksi **Kuopio Health -ekosysteemissä toimiva biolääkeyritys Finvector Oy** avasi vuonna 2024 uuden tehtaan Kuopion Savilahteen, ja sen työntekijämäärä on kaksinkertaistunut kahdessa vuodessa yli 500:aan. **Bio- ja kiertotalouden ja Agri-Foodin ekosysteemeissä** tehty pitkäjänteinen kehitystyö on johtanut merkittäviin investointeihin, joista suurimpana **Suomen Lantakaasu Oy** aikoo sijoittaa 100 miljoonaa euroa Ylä-Savon biokaasulaitoskokonaisuuteen. Ekosysteemimäinen yhteistyö vauhdittaa alueen vihreää siirtymää.



Keski-Pohjanmaalla

sijaitseva **Kokkola Industrial Park (KIP)** on Pohjois-Euroopan suurin kemian- ja metallienjalostusteollisuuden ekosysteemi, jossa toimii useita kansainvälisiä huippuyrityksiä työllistäen 2400 henkilöä. EU-rahoituksella on pitkäjänteisesti tuettu ekosysteemiä mm. litiumvarantojen kartoituksessa, teollisuuden prosessien TKI-toiminnoissa (esim. akkukemikaalit, mittaukset) sekä Kokkola Industrial Parkin näkyvyyden ja toimijoiden osaamisen lisäämisessä (Kokkola Material Week -tapahtuma).



Etelä-Savossa

on EU-rahoituksen avulla edistetty vesi- ja kiertotalouden tutkimus- ja kehitystoimintaa. mihin on rahoitettu yhteensä 20 hanketta, joissa EU:n ja valtion tuki on ollut 9,56 milj. euroa. Alueelle on syntynyt kansainväliseen yhteistyöhön tähtäävä **Mikkelin EcoSairilan vesi- ja kiertotalouden TK-ympäristö** sekä **vesihuollon kiertotalouteen ja digitalisaatioon keskittyvä Blue Economy Mikkeli -klusteri**.



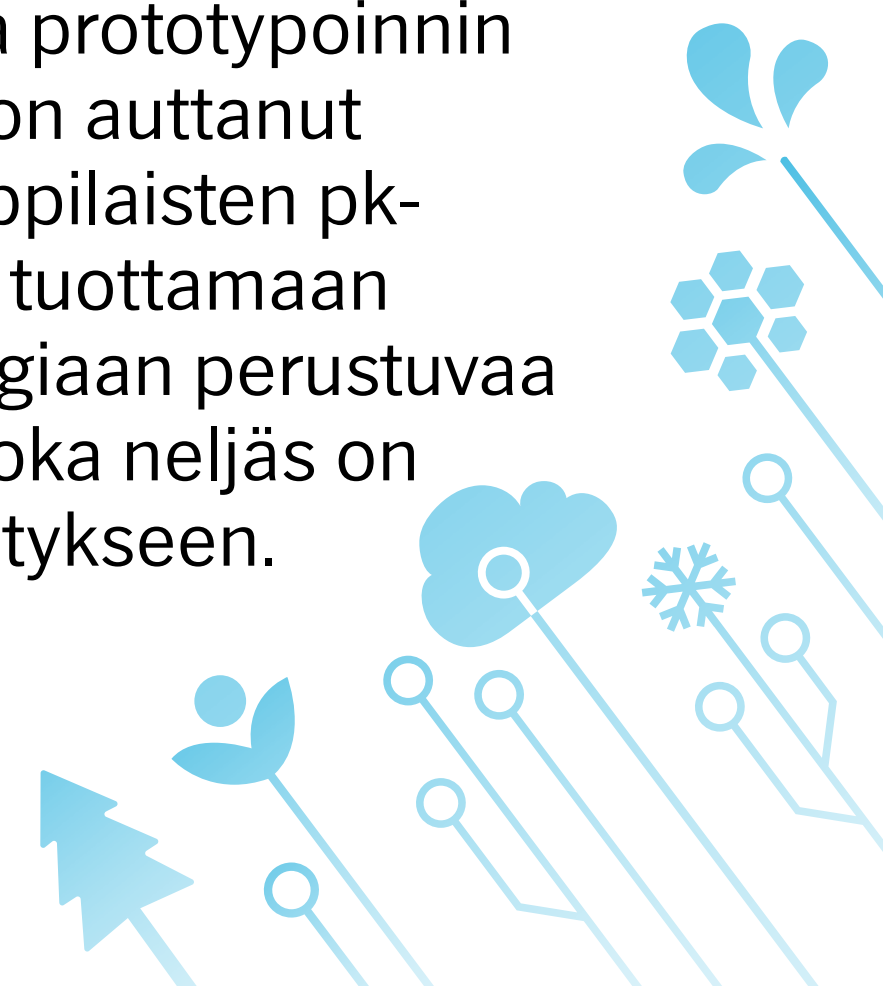
Pohjois-Pohjanmaalla

alue- ja rakennepolitiikan rahoituksella on myös edistetty mikroyritysten toimintaa. Oulun yliopiston Kerttu Saalasti -instituutin yhteyteen on perustettu **mikroyrittäjäyyskeskus MicroENTRE**. Mikroyritysten ydinryhmätoiminnan konseptia on kehitetty ja niiden organisointivastuu on siirretty seudullisille yrityspalveluille osaksi niiden palvelukokonaisuutta. Yksi keskeinen tulos on mikroyrityksiä koskevan luotettavan tiedon tuottaminen ja levittäminen. Alue ja sen mikroyrittäjyyttä edistävä toiminta on esitelty myös OECD:n hyvänä käytäntönä. MicroEntre konsepti on synnyttänyt alakohtaisia, yritysten yhteisiä hankkeita. MicroEntre konseptia on hyödynnetty monissa muissakin maakunnissa. Mikroyrittäjäyyskeskus MicroEntrelle on myönnetty valtakunnallinen rooli mikroyritystutkimuksessa ja -opetuksessa.



Lapissa

on alue- ja rakennepolitiikan tuen myötävaikutuksella muodostunut **arktinen osaamiskeskittymä**. Erikoistumalla arktiseen osaamiseen sekä puhtaan energiasiirtymän ja digitalisaation hyödyntämiseen tavoitellaan yritysten kilpailukykyä kehittämistä, ratkaisuja yhteiskunnan tarpeisiin sekä vetovoimaisuutta osaajien ja yritysten näkökulmista. Vahvimmat esimerkit onnistumisista ovat kansainvälisen matkailun ekosysteemi sekä Lapin kiertotalousklusteri ja -keskus. **Lapin AMK:n TEQU-hankekokonaisuudessa** sovelletaan ketterän tuotekehityksen ja prototypoinnin mallia. Innovaatiotoiminta on auttanut kokoamaan kymmenien lappilaisten pk-yritysten kehityskohteita ja tuottamaan niiden avulla yli 50 teknologiaan perustuvaa esimerkkiratkaisua, joista joka neljäs on edennyt yritysten jatkokehitykseen.



Digitalisaatio ja innovaatioalustat lyhentävät välimatkoja

Harvan asutuksen ja pitkien etäisyyksien vuoksi digitalisaatio on erityisen tärkeää Itä- ja Pohjois-Suomessa. Sosiaali- ja terveysalalla digitalisaatio on ollut keskeisessä asemassa palvelujen saatavuuden ja tehokkuuden parantamisessa. Itä- ja Pohjois-Suomen laaja alue sekä monin paikoin raskaan teollisuuden tarpeisiin sopeutunut energiantuotanto luovat mahdollisuuksia esimerkiksi tilojen uusikäyttöön ja älykkäiden toimintojen sijoittumiseen. Data-analytiikka, tiedolla johtaminen ja nousevana alana myös tekoäly uudistavat toimintaa.

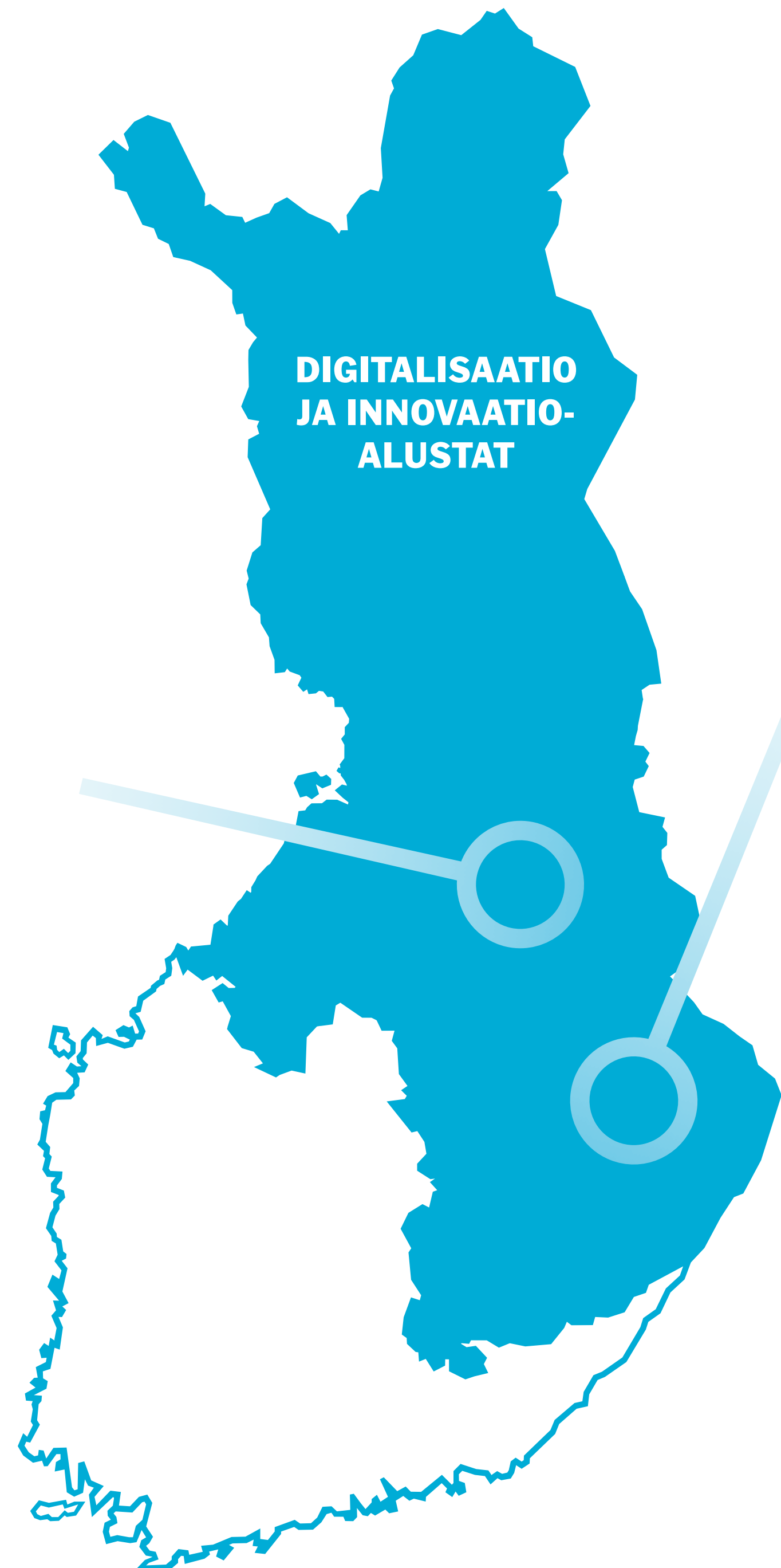
Datakeskukset muodostavat kasvavan teollisen toimialan, joka hyödyntää Itä- ja Pohjois-Suomessa tuotettua uusiutuvaa sähköä.

**Itä- ja Pohjois-Suomeen
on tullut
miljardiluokan
datakeskus-
investointeja.**



Kainuussa

vuodesta alkaen 2011 Tieteen tietotekniikan keskus CSC on sijoittanut kansallisia supertietokoneita Kajaaniin. Tämän jälkeen määrätietoista työtä datakeskusten sijoittumiseksi alueelle on tehty myös alue- ja rakennepolitiikan rahoituksen avulla. Kainuun liiton historian suurin rahoitus toteutui **LUMI DC -datakeskushankkeessa** (EAKR-osuus 4,2 M€), jossa Kajaaniin sijoitettiin kahdeksan maan EuroHPC-yhteisyrityksen kautta LUMI-supertietokone. Ympäristölle ystävällisen ja erittäin kustannustehokkaan suurteholaskennan datakeskuksen rakentamisen ja operoimisen lyhyen ja pitkän aikavälin vaikutukset ovat merkittäviä kansainvälisesti, kansallisesti ja alueellisesti. Hankkeiden myötä alueelle on sijoittunut jo useampi kansainvälinen datakeskustoimija vuoden 2024 alkuun mennessä.



Pohjois-Karjalassa

Älykäs automaatio -hankekokonaisuus (2016–2023) on kehittänyt merkittävästi alueen teknologiateollisuutta ja alan koulutusta. Valmistavan teollisuuden yritykset ja Karelia-ammattikorkeakoulu ovat yhdessä etsineet uusia ratkaisuja työelämän ja kansainvälisen kilpailun muuttuviin vaatimuksiin. Hankekokonaisuuteen on osallistunut yli 30 teknologiateollisuuden yritystä ja sen aikana on otettu käyttöön uusia valmistusmenetelmiä, siirretty teknologiaosaamista yrityskumppaneille sekä rakennettu monipuolisia oppimis- ja demonstraatioympäristöjä, joissa kehitetään uutta teollista osaamista. Oppimisympäristöt ja robotiikkaan perustuvat tuotantoprosessit ovat parantaneet yritysten kilpailukykyä, toiminnan laatua ja valmiuksia vastata tulevaisuuden haasteisiin. Pitkäjänteinen kehittämisspolku on systemaattisesti parantanut teknologiateollisuuden toimintaympäristöä ja TKI-toimintaa, mikä on näkynyt erityisesti yritysten tuottavuuden kasvussa.

Puhdas energiasiirtymä ja bio- ja kiertotalous vauhdittavat työllisyyttä ja talouskasvua

Puhtaan siirtymän investoinnit ovat Itä- ja Pohjois-Suomen taloudelle elintärkeitä. Tuulivoimarakentamisen osalta itärajan tuntumassa on puolustuspoliittisia rajoitteita. Tästä huolimatta alueelle suunnitteilla olevien sekä toteutuneiden tai toteutumassa olevien investointien (valmistumisvuosi 2032 mennessä) arvo on yli 40 miljardia euroa. Näiden investointien työllistämisaikutus on jopa 7 000 työpaikkaa.

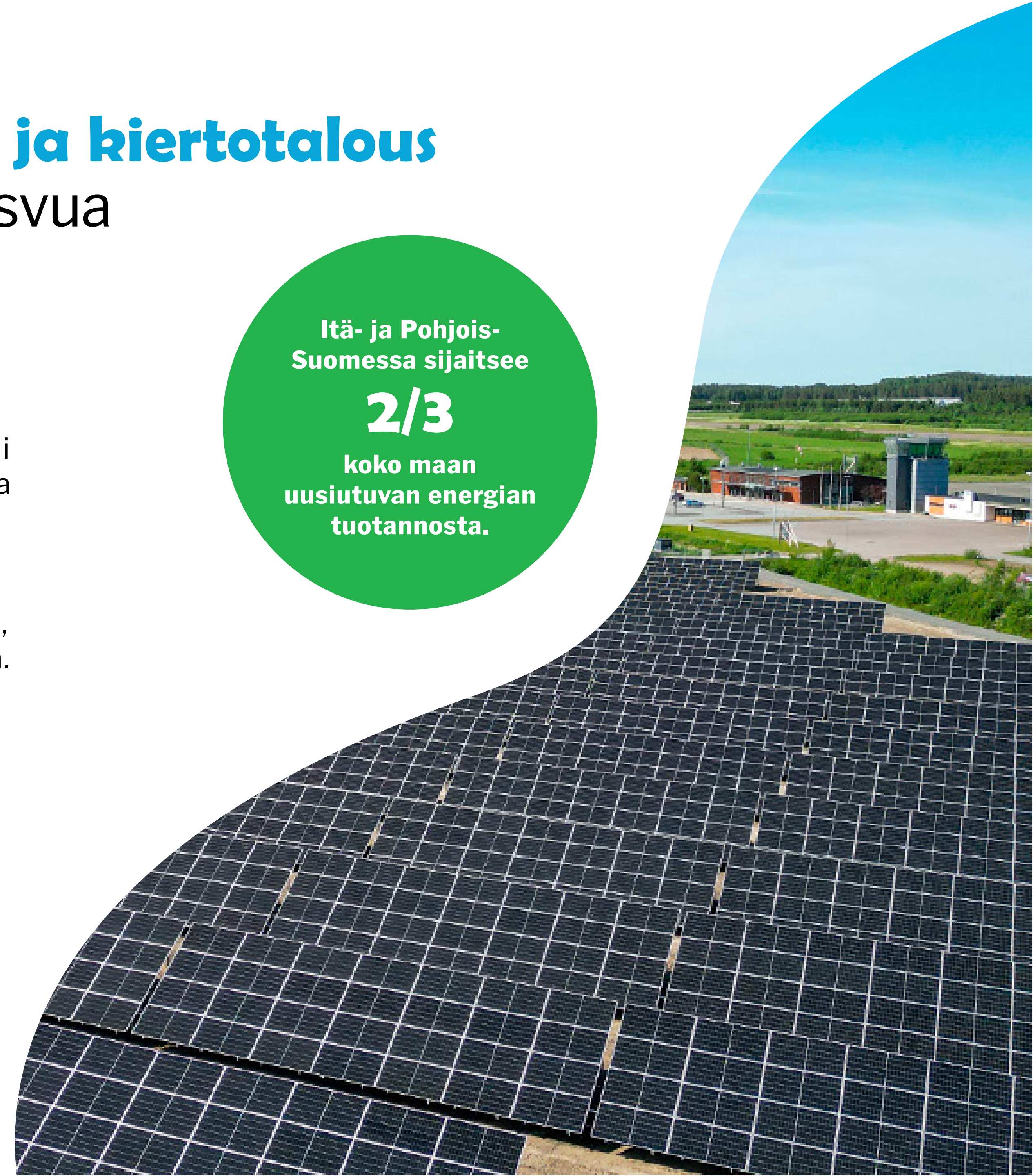
Yhteisarvoltaan suurimmat toteutuneet tai suunnitteilla olevat investoinnit kohdistuvat maa- ja merituulivoimaan, energiaverkkoon, vetyyn, biojalostamoihin, energian varastointiin ja mineraalisektoriin. Suurin työllisyysvaikutus tulisi biotuotteiden ja vedyn tuotannosta sekä akkuteknologiasta.

Jo investointipäätöksen saaneiden ja käynnissä olevien hankkeiden kokonaisarvo on 5,4 miljardia euroa, mikä on viidesosa koko Suomen vastaavista. Investointien arvon ja työpaikkojen osalta merkittävimmät kohdistuvat biojalostamoihin, biotuotteisiin ja akkuteknologioihin. Yhteensä käynnissä olevat ja toteutumassa olevat hankkeet luovat alueelle 3 000 uutta työpaikkaa.

Itä- ja Pohjois-
Suomessa sijaitsee

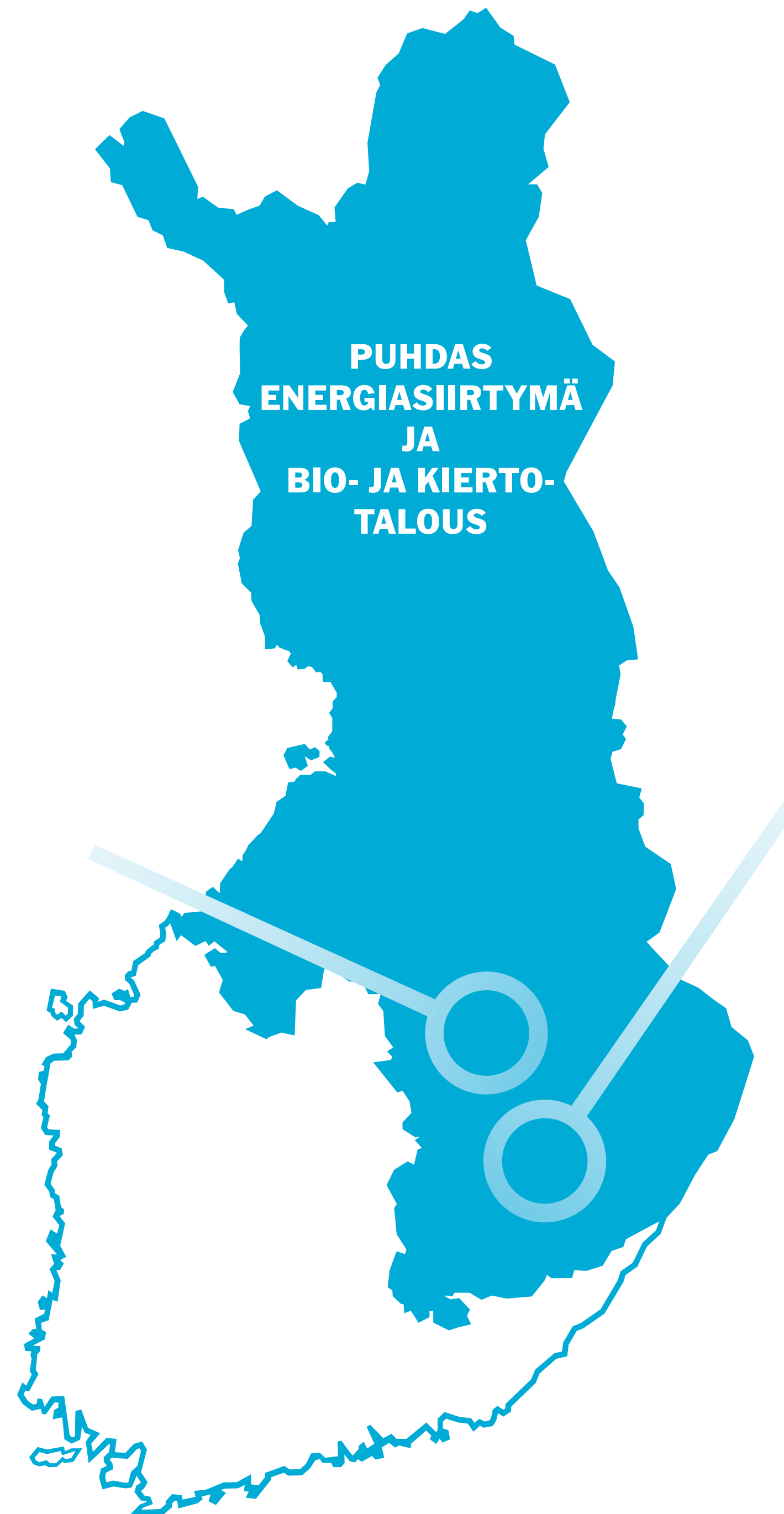
2/3

koko maan
uusiutuvan energian
tuotannosta.



Pohjois-Savossa

on tehty vaikuttavaa ilmasto- ja kiertotaloustyötä. **Hiilineutraali Pohjois-Savo – vastuullisesti ja vaikuttavasti -hankekokonaisuudessa** on toteutettu alueellinen ilmastotiekartta ja kehitetty seurantamallit, joita hyödynnetään pysyvästi ilmastotyössä. Lisäksi alueen kehittäjät ovat tuottaneet tietoa ilmastonmuutoksen hillinnästä ja siihen sopeutumisesta sekä edistäneet kierto- ja biotalouden ratkaisuja. Kehitystyö on ollut vaikuttavaa myös kansainvälisellä tasolla, sillä alueellisen ilmastotiekartan seuranta- ja toimeenpanomallia on viety Savonia-ammattikorkeakoulun kehittämishankkeilla Eurooppaan. Alueellisen ilmastoverkoston tilaisuuksiin on osallistunut neljän vuoden aikana 2500 henkilöä 350 eri organisaatiosta.



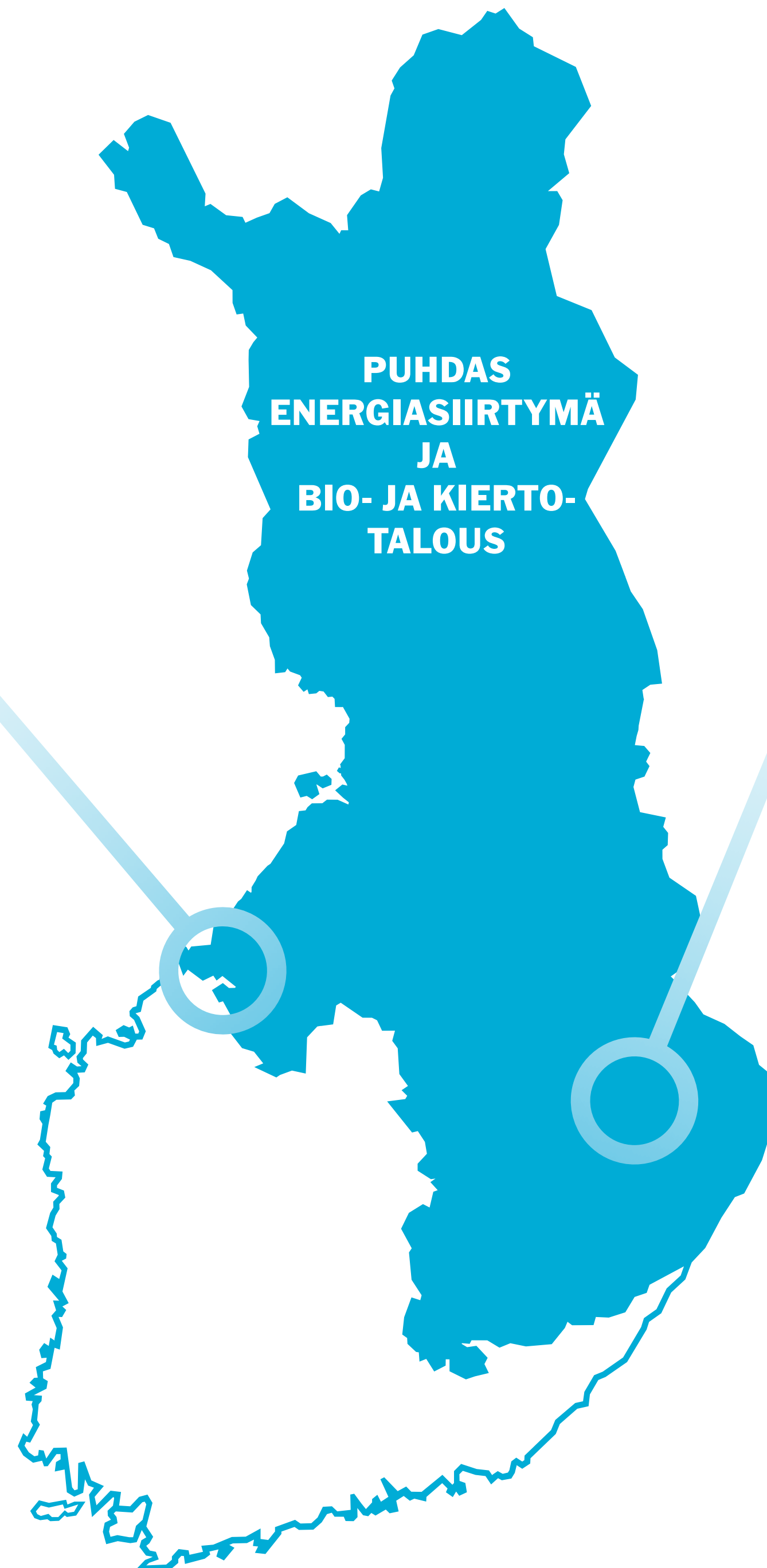
Etelä-Savossa

rakennerahoituksella on toteutettu **Savonlinnan kuitu- ja puuteknologian osaamiskeskittymä**. Tuloksia on saatu muun muassa yritystoiminnan tukemisella, opetuksen ja tutkimuksen vahvistamisella ja digitaalisuuden hyödyntämisellä. Rahoitettuja EU-kehittämishankkeita on yhteensä 38 kappaletta ja toimitilahankkeita 5 kappaletta. EU:n ja valtion tuki hankkeille on ollut 23,5 miljoonaa euroa. Metsäsektorin arvonlisäys on ollut maakunnassa 15 % ja työvoiman 8 %.



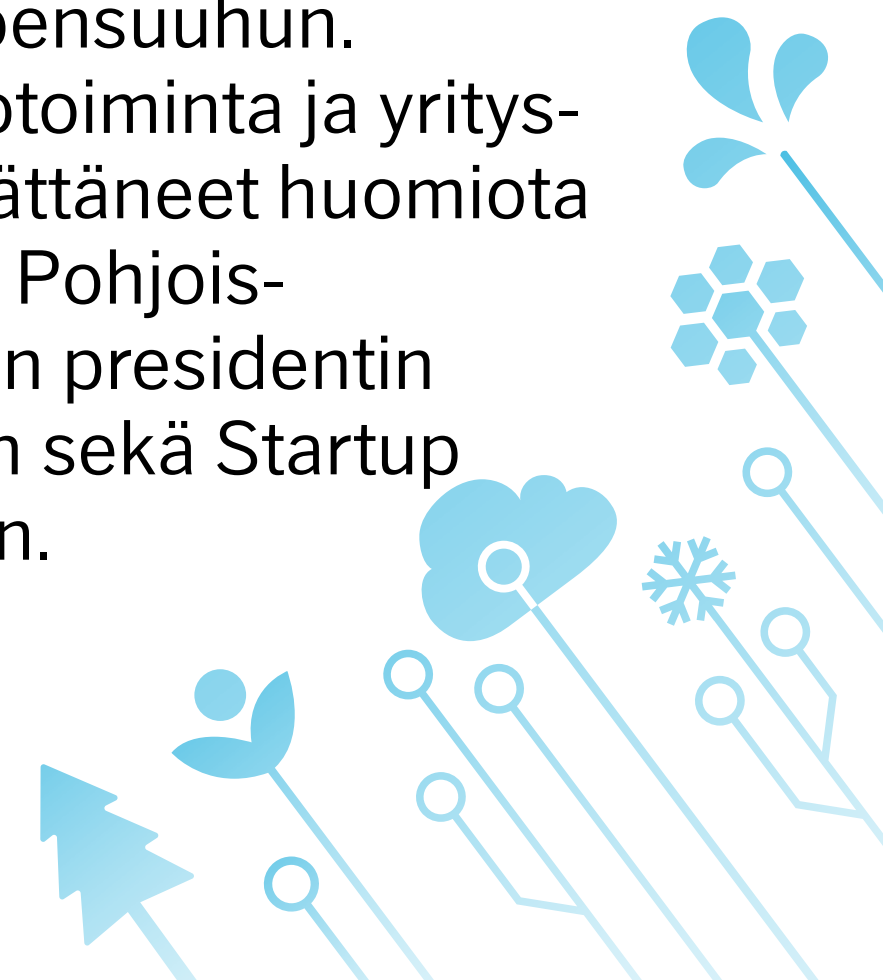
Keski-Pohjanmaalla

EU:n alue- ja rakennepolitiikan rahoitus on mahdollistanut alueen maaseudun kehittämislle kriittisen biokaasun tuotannon edistämisen. Tällä hetkellä maakuntaan on suunnitteilla noin 200 miljoonan euron laitosinvestoinnit. Esimerkiksi **Kannukseen ja Kaustiselle on suunnitteilla tuotantokapasiteetiltaan huomattavat biokaasulaitokset**, jotka tulevat hyödyntämään lähialueen teollisuuden ja maatalouden jätteitä, kuten maatilojen lantaa, peltobiomassoja, ylijäämärehua ja teollisuuden jätevirtoja. Hankkeilla on tuettu tuotantoa edistävää pohjatyötä, kuten selvitetty laitosten sijoittumista ja biokaasun tuotantopotentiaalia, laadittu seudullinen biokaasutuotannon kehittämissuunnitelma sekä kehitetty biometaanin tuotantoprosessia kustannustehokkuuden näkökulmasta.



Pohjois-Karjalassa

metsäbiotaloutta on kehitetty systemaattisesti lukuisilla hankkeilla eri ohjelmakausina. Keskiössä on ollut erityisesti puumateriaalin jalostusasteen nosto. Biohiilen tuotannossa on keskitytty puun sivuvirtojen hyödyntämiseen, pienpuun käyttöön, ominaisuuksiin raaka-aineena ja uusiin liiketoimintamalleihin. Hankkeet ovat tukeneet maailman huipputason osaamisen kehittymistä eri tutkimus- ja koulutuslaitoksissa. **Euroopan metsämaakunnasta on tullut myös bioenergian mallimaakunta.** Yrityskentällä on syntynyt uutta teollisuutta, kuten uusi biohiilitehdas Joensuuun. Verkostomainen innovaatiotoiminta ja yritys-tutkimusyhteistyö ovat herättäneet huomiota kotimaassa ja Euroopassa. Pohjois-Karjala on saanut tasavallan presidentin kansainvälistymispalkinnon sekä Startup Ecosystem Stars -palkinnon.



Paikalliskulttuuriin perustuva elämyksellinen teemamatkailu on keskeinen osa alueen matkailua

ALUE- JA RAKENNEPOLITIIKAN RAHOITUSTA ON KOHDENNETTU

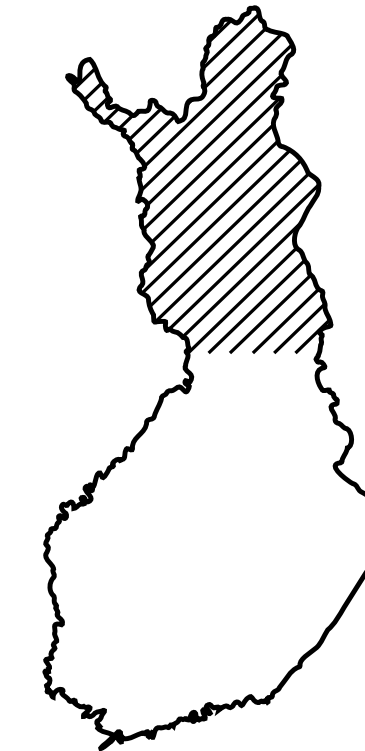
- Luonto-, erä- ja ruokamatkailun kehittämiseen
- Kestävien matkailupalveluiden suunnitteluun ja tuotteistamiseen
- Matkailuyritysten ja matkakohteiden yhteisnäkyvyyteen erityisesti kansainvälisesti
- Ympärivuotisuutta edistäviin reitistöihin ja digitalisaatioon
- Matkailualan toipumiseen koronapandemiasta

TULEVAISUUDEN KEHITTÄMISTOIMET

- Rahoituksen suuntaaminen työvoiman houkutteluun ja osaamisen kehittämiseen
- Matkailuliikenteen ja infrastruktuurin parantaminen
- Aluesuunnittelu, reittikehitys ja majoitustoiminnan säätely
- Jatkuva panostus ympärivuotiseen ja kestävään matkailuun
- Työvoiman ja saavutettavuuden kehittäminen
- Uusien innovaatioiden ja kansainvälisten yhteyksien vahvistaminen



Järvi-Suomi

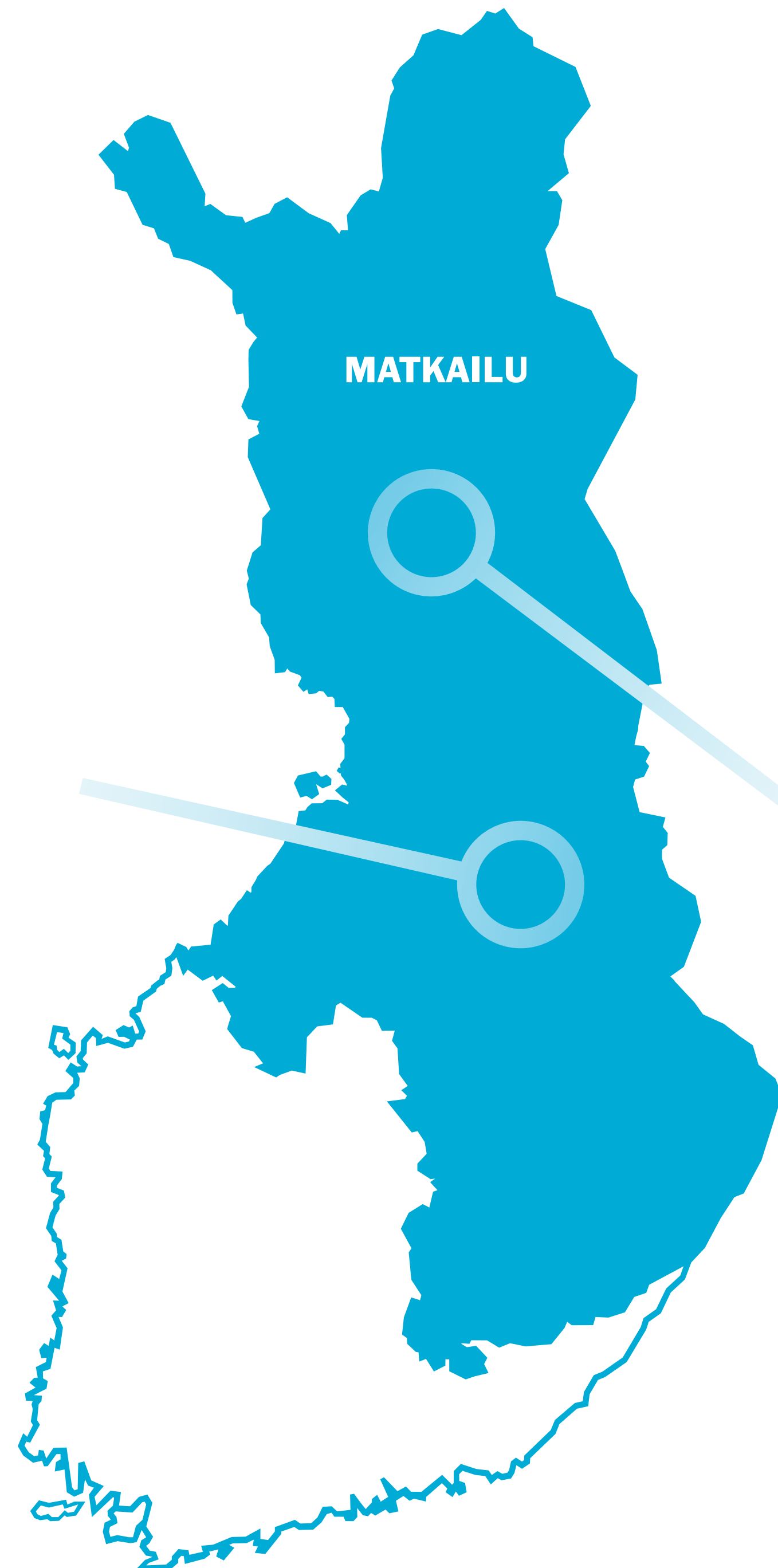


Lappi



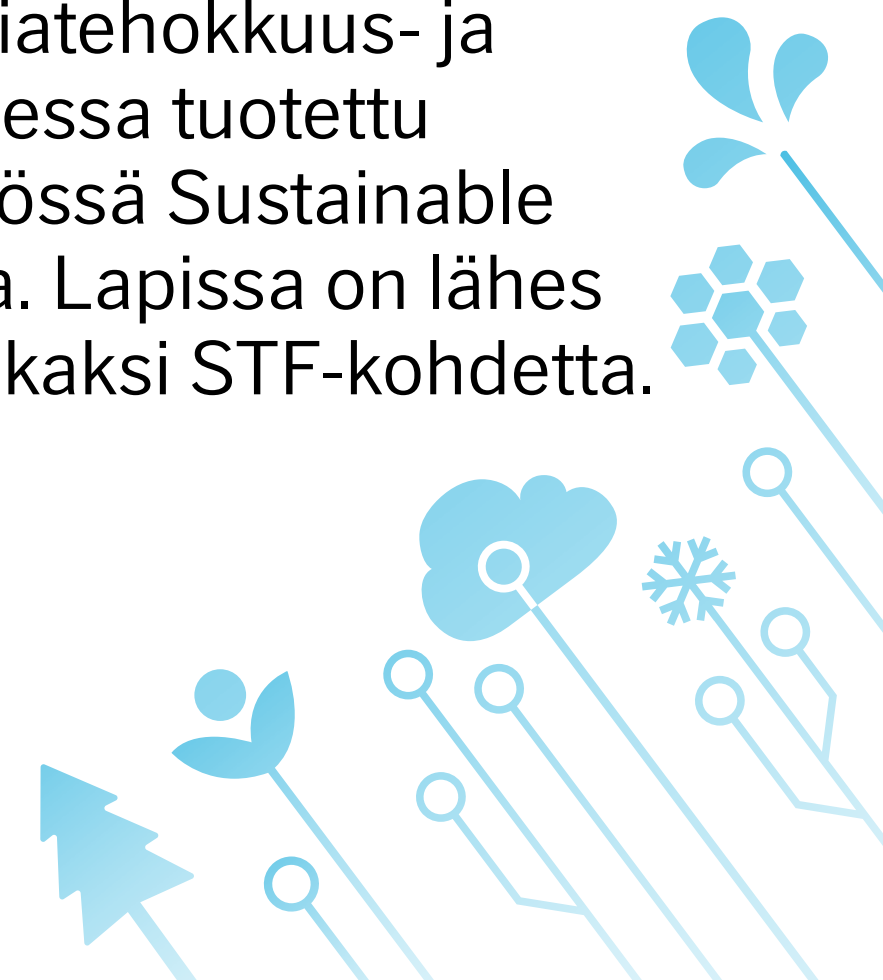
Kainuussa

matkailu on merkittävä toimiala. Rahoituksen määrällä mitattuna se on jopa suurin yksittäinen toimiala Kainuun liiton rakennerahastorahoituksissa vuodesta 1995 lähtien. Ohjelmakaudella 2014–2020 isoimmat tuelliset panokset suunnattiin alueen vahvuuksien eli luontomatkailumahdollisuuksien, elämyksellisyyden, luontoliikuntakohteiden ja aktiviteettien monipuolisuuden ja matkailun ympärivuotisuuden kehittämiseen niin palvelujen sisältöjen kuin kansainvälisen näkyvyydenkin kasvattamiseksi.



Lapissa

oli vuonna 2023 matkailijoita 1,8 miljoonaa ja yöpymisiä 4,9 miljoonaa. Lappi on koko Suomen veturi kansainvälisen matkailun kasvussa. Kehittämistyön onnistumisia ovat Lapin kehittyminen kansainvälisen tason matkakohteeksi ja alan kehittyminen kokonaisvaltaisesti johdetuksi liiketoiminnaksi. EU-rahoitusta on suunnattu toimenpiteisiin, jotka tukevat matkailun kestävä, ympärivuotista ja viisasta kasvua. **Vähähiilisyys Lapin matkailussa (Välkky) -hankkeessa** kehitettiin hiilijalanjälkimittari yrityksille ja matkailualueille, arvioitiin aluetalousvaikutuksia sekä kasvatettiin osaamista erityisesti energiatehokkuus- ja ympäristöasioissa. Hankkeessa tuotettu hiilijalanjälkimittari on käytössä Sustainable Travel Finland -arvioinnissa. Lapissa on lähes 300 yritystä STF-polulla ja kaksi STF-kohdetta.



Pohjois-Savossa

tehtiin merkittäviä panostuksia kestävään ja vastuulliseen matkailuun. Tahkon matkailualueen **Sustainable Tahko -toimenpideohjelman** avulla paikallisten matkailutoimijoiden osaamista ja sitoutumista vastuullisiin käytäntöihin vahvistettiin merkittävästi. Matkailijoiden kasvava kiinnostus vastuullisiin valintoihin sekä ilmastonmuutoksen mukanaan tuomat haasteet, kuten vähenevä lumipeite ja lisääntyvät sateet, edellyttävät konkreettisia toimenpiteitä alueen kilpailukyvyn säilyttämiseksi. Työn tuloksena Tahkon matkailualue saavutti Sustainable Travel Finland -destinaatiomerkin ensimmäisenä matkailukeskuksena Suomessa.



Etelä-Savossa

rahoitettiin ohjelmakaudella 2014–2020 matkailutoimialan hankkeita noin 9 miljoonalla eurolla. Hankkeilla tuettiin mm. Saimaan alueen tunnettuutta ja kehitettiin yritysten valmiuksia vastaanottaa ulkomaisia matkailijoita. Tuloksena kotimainen ja kansainvälisen näkyvyys lisääntyi. Samalla havaittiin Saimaan alueen ruoka- ja kulttuurimatkailun potentiaali, johon pohjautuen päästiin uudella ohjelmakaudella käynnistämään kansainvälinen ruoka- ja kulttuurimatkailun **Saimaa European Region of Gastronomy** -hankekokonaisuus ylimaakunnallisena yhteistyönä.



Osaaminen ja osallisuus tukevat alueellista kehitystä

Itä- ja Pohjois-Suomen muuta maata matalampi koulutustaso korostaa ESR-hankkeiden tärkeyttä. Ohjelmakaudella 2014–2020 noin 200 000 henkilöä ja 40 000 yritystä osallistui hankkeisiin, joiden tukikelpoiset menot olivat 500 miljoonaa euroa. Yritysten osallistumista voidaan pitää positiivisena merkinä hankkeiden elinkeinolähtöisyydestä

ESR-hankkeiden tavoitteena on parantaa työllisyysastetta, ja osallistujat ovat pääosin työikäistä väestöä. Yhteiskunnan muutokset, digitalisaatio ja teknologinen murros vaativat osaamisen kehittämistä niin tutkinnon suorittajilta kuin työssä olevilta. Henkilökohtainen tuki, erityisesti digipalveluissa, on tehnyt palveluista saavutettavampia myös vähemmän osaaville. ESR-hankkeiden vahvuutena on yksilöllinen neuvonta ja ohjaus.

ESR- ja EAKR-hankkeet täydentävät usein toisiaan. Kainuussa ESR-hankkeet kehittivät yritysten ja TKI-toimijoiden osaamista uuden teknologian hyödyntämisessä datakeskusekosysteemin myötä, ja Keski-Pohjanmaalla ESR-rahoituksella on kehitetty kaivos- ja akkuteollisuuden prosessiosaamista, kun taas EAKR-rahoitusta on käytetty oppimisympäristöjen rakentamiseen.

**Sote-alan
rahoitusilanteen
kiristyessä
ESR-rahoitusta
tarvitaan jatkossakin
ennaltaehkäisevien
palvelujen
kehittämiseen.**



Alue- ja rakennepolitiikan rahoitusta tulevaisuuteen

Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan on vaikuttanut merkittävästi koko Itä- ja Pohjois-Suomen talouteen, heikentäen muun muassa markkina-alueita, vähentäen matkailua ja aiheuttaen logistisia haasteita. Tästä johtuen alueen geopoliittinen merkitys on korostunut, ja sen elinvoimaisuuteen tulee panostaa entistä vahvemmin kokonaisturvallisuuden näkökulmasta.

Arktisen alueen merkitys kasvaa edelleen sekä geopoliittisesti, taloudellisesti että luonnon monimuotoisuuden säilyttämisen kannalta. Myös tämä tukee vahvan panostuksen kohdentamista IP-alueelle.

Itä- ja Pohjois-Suomi houkuttelee investointeja. Kasvun ja kilpailukyvyn edellytyksenä olevat toimivat perusrakenteet, kuten TKI-verkostot, infrastruktuuri ja työmarkkinat edellyttävät kehittämistä. Vihreän siirtymän investoinnit vaativat osaavaa työvoimaa, liikenteellistä saavutettavuutta ja palveluja. Kasvava matkailu etenkin Lapissa ja Järvi-Suomessa tarvitsee sekin ammattitaitoista työvoimaa ja alan kasvua

tukevia rakenteita. EU-rahoituksella varmistetaan IP-alueen älykkään erikoistumisen strategioiden mukaisten kärkialojen menestyminen ja alueen täyden potentiaalin toteutuminen.

Itä- ja Pohjois-Suomen erot muuhun Suomeen sekä sisäiset eroavaisuudet vaativat huomiota. Hyvä elämä ja toimeentulo tulee mahdollistaa myös kasvukeskusten ulkopuolella. Alue- ja rakennepolitiikan rahoituksen on jatkossakin tuettava osallisuutta ja elinvoimaa harvaan asutuilla alueilla. Tässä palataan alue- ja rakennepolitiikan rahoituksen peruseriaatteen äärelle: alueellisten kehityserojen tasaamiseen.

Itä- ja Pohjois-Suomen maakuntien yhteinen toiminta keskittyy

- edistämään alueiden tasapainoista kehitystä
- vahvistamaan maakuntien välistä yhteistyötä
- harvan asutuksen erityisaseman turvaamiseen EU:ssa



Suosituksset 1/2

1. Alueiden roolia on vahvistettava EU-koheesio-rahoituksen hallinnassa. Vaikka maakuntien liitot yhdessä ELY-keskusten kanssa osallistuvat ohjelman toteutukseen ja varojen suuntaamiseen, Suomessa on edelleen varaa itsenäisten aluehallinnon toimijoiden roolin vahvistamiseen tavoitteiden asetannassa sekä kansallisen ja EU-rahoituksen alueellisessa koordinoinnissa. Vähemmän keskusjohtoinen lähestymistapa voisi esimerkiksi perustua kansallisen tason ja alueiden yhteiseen ohjelmatyöhön.

2. Älykkään erikoistumisen (S3) strategiat sopivat NSPA-alueelle ja alueella on erityisen suuri potentiaali hyötyä uusista alueellisia innovaatioekosysteemejä tukevista välineistä. Älykkään erikoistumisen kaltaisia paikkaperustaisia instrumentteja ja alueellista yhteistyötä tarvitaan NSPA-alueiden toimialojen innovaatioiden ja investointien edistämiseen. Älykkään erikoistumisen kaltaiset instrumentit ovat avain siihen, etteivät NSPA-alueelle tyypilliset luonnonvaroihin perustuvat alat jää pelkkään raaka-aineiden hankintaan, jolloin paikallistalouteen tuotu lisäarvo jää heikoksi. Älykkään erikoistumisen strategioiden keskinäinen koordinointi koko NSPA-alueella voisi olla hyödyksi esimerkiksi osaavan työvoiman houkuttamiseen ja pitämiseen alueella.

3. NSPA-alue on tärkeä puhtaan energian ja vihreälle siirtymälle välttämättömien raaka-aineiden lähde. Investoinnit alueellisen kapasiteetin parantamiseksi lisäävät toimintavarmuutta ja samalla kaikkien EU-jäsenmaiden turvallisuutta. Lisäksi NSPA on lisännyt uusiutuvan energian osuutta ja vähentänyt päästöjä muita vastaavia (syrjäisiä ja maaseutumaisia) alueita nopeammin.

4. Rakennerahastovarojen ohjaus infrastruktuurin kehittämiseen ja digitaalisen saavutettavuuden hankkeisiin voi parantaa liikenneverkostoja huomattavasti. Liikenneinfrastruktuurin ja yhteyksien parantaminen, etenkin itä-länsisuuntaisten teiden sekä rautateiden ja lentoyhteyksien osalta, on välttämätöntä taloutta ja palveluja tukevalle saavutettavuudelle. Laajakaistan saatavuuden ja digitaalisen kapasiteetin kasvattaminen on etusijalla NSPA-alueella. Myös maaseuturahasto ja liikenteen osalta CEF5-rahoitusväline tukevat näitä tavoitteita.



Suosituksset 2/2

5. Geopoliittinen tilanne muuttaa Itä- ja Pohjois-Suomen asemaa kansainvälisen yhteistyön ja turvallisuuden näkökulmasta. Venäjän hyökkäys Ukrainaan vaikuttaa koko IP-alueeseen. Vaikka suuret linjaukset tehdään kansallisella ja kansainvälisellä tasolla, OECD:n mukaan turvallisuusympäristön muutos vaatii geopoliittisten riskien hallintaa yhteisesti IP-alueella. Kansainvälinen rajat ylittävä yhteistyö tarvitsee uusia suuntaviivoja.

6. NSPA-alueen rajat ylittävää koordinaatiota ja yhteistyötä tarvitaan etenkin vaikuttavuuden näkökulmasta. NSPA-alueiden erityispiirteet ja yhteiset haasteet sekä tarve saada alueiden ääni kuuluviin kansallisella ja kansainvälisellä tasolla puoltavat entistä strategisesti suuntautuneempaa osallistumista pohjoismaisen yhteistyön areenoilla. OECD huomioi, että jo olemassaoleva NSPA-verkosto (Northern Sparsely Populated Areas Network) voisi olla tai siitä voitaisiin tehdä koordinoiva taho.



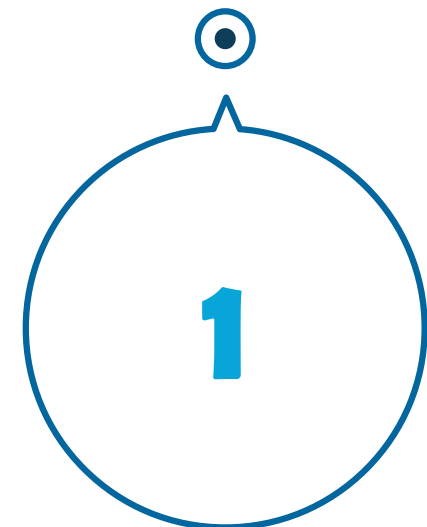
Tiekartta tulevaisuuteen

Suomessa vahvistetaan itsenäisen aluehallinnon toimijoiden roolia tavoitteiden asetannassa sekä kansallisen ja EU-rahoituksen alueellisessa koordinoinnissa.

Investoinnit vihreän siirtymän raaka-aineiden alueellisen kapasiteetin parantamiseen lisäävät toimintavarmuutta ja samalla kaikkien EU-jäsenmaiden turvallisuutta.

Itä- ja Pohjois-Suomessa varaudutaan geopoliittisen tilanteen aiheuttamiin muutoksiin kansainvälisessä yhteistyössä ja turvallisuudessa.

Alueiden roolin vahvistaminen

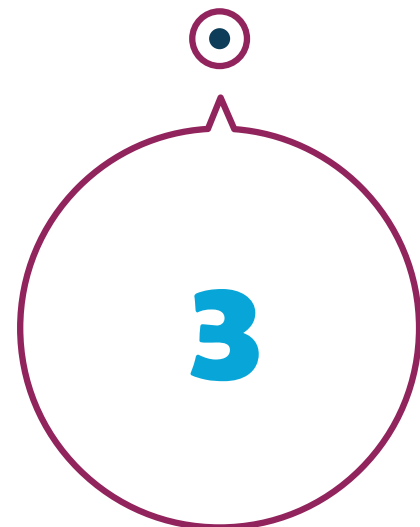


Alueellisten innovaatioekosysteemien kehittäminen

NSPA-alueella hyödynnetään tehokkaammin alueellisten innovaatioekosysteemien kehittämiseen tähtäviä toimenpiteitä ja välineitä, jotka tukevat alueen kasvua ja kilpailukykyä.

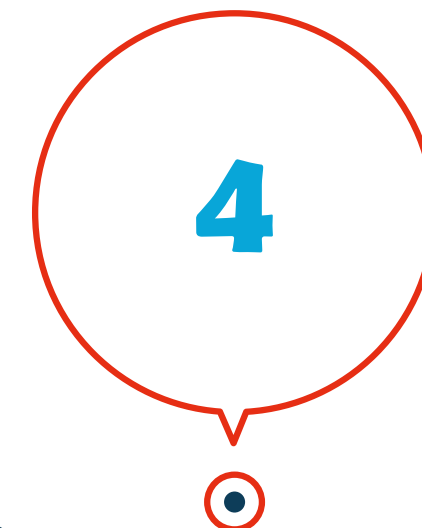


Luonnonvarojen kestävä hyödyntäminen



Saavutettavuuden parantaminen talouden ja palvelujen tueksi

Rakennerahastovarojen ohjaaminen infrastruktuurin kehittämiseen ja digitaalisen saavutettavuuden hankkeisiin parantaa liikenneverkostoja ja tukee taloutta sekä palveluja alueella.



Geopoliittisten riskien yhteinen hallinta



Pohjoismaisen yhteistyön lisääminen

NSPA-alueiden erityispiirteet ja yhteiset haasteet puoltavat entistä strategisemmän osallistumisen edistämistä pohjoismaisen yhteistyön areenoilla, varmistaen alueiden äänen kuulumisen kansallisella ja kansainvälisellä tasolla.





LAPIN LIITTO



POHJOIS-
POHJANMAA
COUNCIL OF OULU REGION



KAINUUN LIITTO



KESKI-POHJANMAAN LIITTO
MELLERSTA ÖSTERBOTTENS FÖRBUND



Pohjois-Savon liitto



POHJOIS-KARJALA
Maakuntaliitto



Etelä-Savon
maakuntaliitto

Suurin osa Suomea

Tutustu meihin lisää

Itä- ja Pohjois-Suomen maakuntien liitot

Lapin liitto www.lapinliitto.fi

Pohjois-Pohjanmaan liitto www.pohjois-pohjanmaa.fi

Kainuun liitto www.kainuunliitto.fi

Keski-Pohjanmaan liitto www.keski-pohjanmaa.fi

Pohjois-Savon liitto www.pohjois-savo.fi

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto www.pohjois-karjala.fi

Etelä-Savon maakuntaliitto www.esavo.fi

Itä- ja Pohjois-Suomi sekä Pohjoiset harvaan asutut alueet (NSPA)

Suurin osa Suomea www.suurinosasuomea.fi

Itä- ja Pohjois-Suomen EU-toimisto www.eastnorth.fi

Itä- ja Pohjois-Suomen älykkään erikoistumisen strategia elmoenf.eu/fi

Northern Sparsely Populated Areas Network (NSPA) www.nspa-network.eu



On aika
nähdä
Suomi
uusin silmin



Itä- & Pohjois-
SUOMI